

JÉZUS-MEGÁLLÓ

Egy reggel arra ébredek, hogy tizenkét éves vagyok, és a templomban megkeresztelnek. Az ünneplő tömegben derűs arcok, hercegnőnek öltöztetett kislányok orgonaszóra lépkedve virágokat szórnak a földre. A padban ott ül az egész családom. Még Edit néni is, az örök kételkedő. De hogyan mehettek ebbe bele? Nem emlékszem, hogy engedélyt kértem volna tőlük. A barátnőm, Olgi mondta, annak idején az ő keresztelője is nagyon szép volt. Persze neki is úgy mesélték, egy kisbaba erre már nem emlékezhet. Utána bankettet is tartottak a rokonoknak. Selyembe burkolt székeken ültek, süteményt ettek, és boldogok voltak. Remélem, nekem is tartanak majd bankettet, én is boldog akarok lenni. Csak előbb túl kell esni a szertartáson.

Ott állok középen fehér csipkeruhában, a rabbi egy gömbvégű bottal vizet permetez a hívekre. Amazok cuppogva nyelik a cseppeket. A tanító ezután a padlóra állított fadézsza felé terel. Áldassék a te neved, mondja, majd int, vegyem le a ruhámat. Alatta csak egy rékliszterűséget viselek, szó nélkül engedelmeskedem. Belelépek, a dézsza ekkor kiszélesedik, egyre mélyebb és mélyebb lesz, szűk lépcsők vezetnek benne a vízhez. Mint egy medencében. Vagy mikvében. A víz piszkosszürke, olyan a szaga, mint az ecetnek. Jéghideg, csípi a bőröm. A rabbi mellém lép, belenyomja a fejem, igyekszem visszatartani a lélegzetem. Mintha apró halakat látnék elsuhanni a medence alján. Kezemmel önkéntelenül úszó mozdulatokat teszek, nem tehetek róla, ez van mindig, ha vízbe kerülök. Óvodás koromban tanultam meg, amikor egyszer a kerületi versenyre is beneveztek. Igaz, csak harmadik lettem, de mégis a dobogón állhattam. Néhány másodpercen múlt, vigasztalt anyám, aki azóta a vitrinben őrzi a bronzsínű alpakkaérmét. A strandon így is nagy feltűnést keltek. Én vagyok az egyetlen, aki a tűző napon fáradhatatlanul rója a hosszokat, míg mások a gumimatracon vagy a fűben tespednek. Mikor a vízben vagyok, érzem, a szüleim büszkék rám, ők, a szintén tespedők. Anyám nem állja meg, hogy fényképezőgéppel meg ne örökítsen, Bodorka, a hal, írja a kép alá minden évben. Azóta hív Bodorkának, amióta az említett versenyt egyszer megnyertem. Jobban mondva harmadik lettem, de szerinte a kettő tulajdonképpen ugyanaz.

A rabbi megmarkolja a karom. Ne ficáncolj, sziszegi a fülemben. Itt nem úszni kell, hanem szépen nyugton maradni. Csak akkor enged el, mikor már

úgy érzem, egyetlen másodperccel sem bírnám tovább. Zihálok, kapkodom a levegőt, az ecetszagú, olajos víz patakokban folyik le az arcomon. Mire felöltözöm, a rabbi eltűnik.

Helyette anyám lép be a sekrestyéből. Vállán aranyszínű palást, a fején fekete sisak. Imakönyvet nyom a kezembe. Olvasd, utasít ellentmondást nem tűrő hangon. Dobogó szívvel nyitom ki, a könyv tele van képekkel, szöveget sehol sem találok benne. Ide-oda lapozok, de csak képek, Szűzmaria a Kisjézussal, Sárkányölő Szent György, Jézus a kereszten. Mintha díszes ikonmásolatok volnának. Ujjaimmal óvatosan végigsimítom a lapokat, erősen vonzódok mindenhez, ami túldíszített, arany és misztikus.

Anyám szigorúan néz, azt várja, olvassak végre. Néhány ima talán fejből is menne, villan belém, legalábbis az ismertebbek közül. Mi Atyánk, aki a mennyekben vagy – voltam misén éppen eleget. Mikor először mondtam el otthon, hogy katolikus akarok lenni, mindenki másképp reagált. Apám kétségbeesett, Editke, a nagynéném röhögőgörcsöt kapott. Sebját, mondta a többieknek a könnyeit törölgetve, tizenkét éves korára kinövi. Meglátjátok, gyönyörű bár micvája lesz majd. Most elmegyünk szépen a rabbihoz, fordult felém, utána meg beülünk a Fröchlich-hez a Dob utcába. Egy jó flódnál után biztosan rájössz, hová húz a szíved. Végül rám hagyták, várták, hogy kikopjon belőlem az áhítat. Pedig kezdetben csak a barátnőmet utánnoztam, mikor a hűvös, tömjénszagú templomban térdre ereszkedtem, és ujjamat a szenteltvíztartóba mártva keresztet rajzoltam a mellkasom előtt. Olgi mutatta, hogy kell, de kezdetben így is eltévesztettem, nem tudtam, hogy a képzeletbeli vonal, a kereszt vonala balra vagy lefelé folytatódjon-e.

Most mégis itt állok, egyetlen valamirevaló ima sem jut az eszembe. Vajon mennyi idő telt el azóta, hogy itt vagyunk? Talán egy óra, de az is lehet, hogy tíz perc. Nem érzékelem.

Mikor felemelem a fejem, akkor látom, nem is anyám, hanem Editke áll velem szemben. Kicsi és hangos, épp úgy, mint máskor. Én tizenkettő, ő hetvenöt, nagyjából ugyanolyan magasak vagyunk. Csoda, hogy el nem bukik a földig érő palástjában, amely egy varázsló köpönyegére emlékeztet. Színes, nagyméretű állatfigurákat varrtak az oldalára; bárányt, halakat és egy tigrist.

Hová tette a halakat?, kérdi a nagynéném gúnyos mosollyal. Fémkeretes szemüvegét az orrára tolja, és néz. Mintha röntgenszemével átlátna rajtam. Érzem, hogy kipirosodik az arcom, izzadni kezd a tenyerem. Meg sem várja, hogy válaszoljak.

Ne csinálj úgy, mintha nem értenéd, sipítja most a néni szemrehányón. Add ide mindet, most azonnal!

Morajlás fut végig a padsorokban, kétségbeesve nézek körül. Nem messze tőlem ott ül apám és a nagybátyám, meg a többi rokon. Valamit mondanak. Nem értem, mit, csak a tátogásukat látom. Apám a kezét is felemeleli, mintha a levegőbe rajzolna. Talán épp egy halat. Igen, ez egy hal, van feje, teste és farka, apám keze hullámszik, várja, míg megértem, mit akar. Add oda neki a halakat, mondja. Úgy vélem, ezt jelentheti a tátogása. A nagybátyám, talán, hogy segítsen neki, olyan mozdulatot tesz, mintha át akarna nyújtani valamit. Elvéti, tenyere beleütközik a pad támlájába. A tömörfa kemény, mint a kő, látom rajta, legszívesebben káromkodna, de nem teszi. Mégiscsak Isten házában vagyunk. Bandi többnyire halk szavú, anyám szerint ő a legszelídebb ember a családban. Apám mégis azt mondja róla, ne aggódjak, ha arról lenne szó, a drága jó bátyja az anyját is eladná egy tál lencséért. Vagy, mondjuk egy halas szendvicsért, mint amit a stockholmi metrómegállóban árulnak. Nystekt Strömming, ez volt a bódé tetejére írva, a sárga, hal formájú táblát messziről látni. Sült hering egy szelet rozskenyéren, krumplipüré, édeskés mustár. Halbódé, Jézus-megálló, a nagybátyám így hívta. Menjünk a Jézus-megállóba, megint megkívántam a frissen sült heringet.

Jézus, arra gondolok, tulajdonképpen egy hal. Nem Bodorka, hanem mondjuk elegáns fogas. Húsa gyenge, finom rostozatú, de semmiképpen sem ostyaiú. IKHATHÜSZ, Ieszousz Khrisztosz, Theou Üosz. Jézus Krisztus, Isten fia, a Megváltó, magyarázta Olgi. Rejtély, hogy tud ilyen bonyolult mondatokat megjegyezni. Neki meg a plébános magyarázta. A Jézus-szimbólum olyan, mint egy szem, amelynek két vége halfarok formájú.

Ott van most is előttem a kereszten, fájdalomtól eltorzult arccal. Homlokán töviskoszorú. Az INRI azt jelenti, a zsidók királya. De Jézusban nincs semmi zsidós. A régi számáriaiakra, júdeaiakra vagy palesztínaiakra sem hasonlít egyáltalán. Hozzájuk inkább az apám, aki alacsony, tömzsi és szőrös. A bőre kreol. Jézus viszont szőke és fehér bőrű. Egy szép, szomorú férfi, olyan típus, akibe néhány év múlva valószínűleg beleszeretnék. A szemét világoskéknek képzelem. Ha élt is valaha, az már nagyon régen volt. Úgy tudom, Joshuának hívták. Láta valaki egyáltalán? Olgi azt mondja, ő, ha becsukja a szemét, látja. Boldogok, akik nem látnak, mégis hisznek. A barátom szerint ezt kell a legtöbbet mondogatni.

Eszembe jut, a zsidók nem hisznek benne. Ami valahol érthető. Túl sok a hihetetlen történet az élete és feltámadása körül, túl sok a csoda.

A halakat azért szeretem. Mások plüssöket, szalvétákat vagy matchboxokat gyűjtenek, én a halakat. Kicsi, nagy, színes és mágneses, tele van velük a lakás. Hal formájú gyűrűm és hűtőmágnesem is van. A boltban műanyag haltestbe szúrt pálcikás nyalókát is árultak, kihúztad, két félből megvolt egy egész.

Nem értem, mire kellenének most a nagynénémnek. Soha nem említette, hogy ő is szeretné őket. Annyira legalábbis biztosan nem, mint én. Olgi nevet a mániámon, szerinte az őseim galileai halászok voltak. Néha elképzelttem őket, alacsony, sötét bőrű emberek, akik bárkáikon éjjel vízre szállnak, hajnalban aztán méretes dézsákban válogatják szét a zsákmányt.

Olgival régebben azt játszottuk, össze kell hasonlítani a zsidó meg a keresztény dolgokat. Mi a jó, mi a rossz. Az nyer, aki több jót tud a vallásáról mondani.

Jó, mondta Olgi, akkor kezdem. Melyik a szebb? Szerintem egyértelműen a templom. Szépek a szentképek és a szobrok. És ott van Szűzmária is a Kisjézussal.

Szerintem a zsinagóga, feleltem. Nincsenek képek, ami nem baj, mert ijesztőek. Szegény Jézus is tele van sebekkel. A templomban pedig mindig nagyon hideg van, és tömjénszag. A pap furán beszél.

A zsinagógában is hideg van. És nincs orgona. Meg szenteltvíz se. A rabbi érthetetlen nyelven hablatyol.

Orgona van a Dohányban, válaszoltam. Még hozzá elég nagy. Ezért is hívja mindenki templomnak.

Tényleg, az orgona. Miért hallgatott el vajon? Mikor beléptünk ide, és akkor is, mikor megkereszteltek, végig szólt. Olgi biztosan tudná rá a választ. De hiába keresem őt a szememmel, nem látom ott ülni a padban. Pedig apámék mellett kellene lennie.

Oké, eddig döntetlen, igazította meg szemüvegét játék közben a barátnőm fontoskodva. Nézzük akkor az ünnepeket. Én például imádom a karácsonyt, mert akkor született Jézus. És a húsvétot is, mert akkor meg feltámadt. Karácsonyfa, szenteste, sonka, ajándékok, sorolta. Tojás. A zsidóknál egyik sincs.

A zsidóknál hanuka és pészah van, magyaráztam. Én egyébként sem szeretem a sonkát. A bejglit meg unom. De pészahkor van macesztorta. És tojás is. Hanukakor pedig minden nap kapsz ajándékot. Nem csak egyet, mint karácsonykor. Eszembe jutott, mikor Olgiek a templomban Jézus születését ünneplik, apámék minden évben nekiállnak kártyázni. Marokszámra dézsmálják a szaloncukrot, ezt az egyet a világért nem hagynák ki. Mellette

isszák a bort, és hajnalig ultiznak. Így tiltakoznak egy olyan esemény ellen, ami szerintük soha nem történt meg. Olginak ezt persze nem mondtam, nem akartam megbántani.

Látom, az oltár melletti asztalra nagy csokor barkát készítettek ki egy vázába. Színes tojásokkal díszítették fel, pirosakkal, kékekkel, halványlilákkal. Húsvét van, a zsidóknál pészah. Idén pont egybeesik a kettő. Nekik fel-támadás, nekünk kivonulás. Arra gondolok, ehethénk tojást, mellé zöldség-darabokat mártogatnánk csípős tormába. Egyik nap Olgieknál, másik nap nálunk. Még csak választanunk sem kellene.

Ez jár a fejemben, miközben próbálok felidézni magamban az imádságokat, amelyeket a templomban hallottam. Edit néni még mindig ott áll, tudom, hogy mérges, amiért hallgatok. Édes Jézus, légy vendégünk. Abban reménykedem, nemsokára indulnunk kell. Vajon mennyi időnk maradt? A szüleim biztosan tartanak nekem is bankettet, megünnepeljük, hogy megkereszteltek. De miért nem szóltak róla? Még át kellene öltöznöm, a hajam is nedves. Nem várathatjuk meg a vendégeket. Ezt a néninek is tudnia kéne. Rég el kellett volna indulnia, ahelyett, hogy engem faggat. Ki segít anyámnak a tortával? Lehet, hogy már el is késtünk. Óra persze sosincs a templomokban. Ahogy az áruházakban és a zsinagógákban sincs. Mintha pont az volna a lényeg, hogy megfeledkezzünk az időről.

Olgival később megbeszéltük, a játék eredménye nagyjából döntetlen. Az lesz a legjobb, ha kipróbáljuk mindkettőt. Olgi a zsinagógába járást, én a templomosdit. Én kezdtem. Meséltem Olginak a rabbiról meg az ünnepekről. Arról, ha a fiúk hiba nélkül olvasnak fel a Tórából, cukorkával dobáljuk meg őket. Attól kezdve számítanak felnőtt férfiaknak. A lányoknak persze könnyebb. Nekik elég, ha elmondanak egy imát. Esetleg beszélhetnek egy számukra kedves bibliai témáról. Nem szólítják fel őket a Tórához. Olgi a hittanról és a plébánosról beszélt. Ha egy kérdésre jól felelnek, mondta, kis kártyákat kapnak, rajtuk híres szentek képével és rövid leírással az életükről. Nálunk ilyesmit nem osztogatnak, és szobrok sincsenek, tilos ugyanis az emberábrázolás. Azért egy-egy mégis jó lenne, mostanában egyre gyakrabban jutott az eszembe. Nem nagy, csak egy egészen kicsi.

Mint amilyen ebben a templomban is van. Egy kicsi Mária-szobor az egyik sarokban, a másikban Szent Anna, karján a kisedd Szűzanyával. Vagy lehetne egy arannyal díszített ikon. Nem muszáj, hogy Jézus legyen rajta. Egy hal talán senkit nem zavarna. Nem szívesen vallottam volna be magamnak azt sem, hogy egy idő után megirigyeltem Olgi szentkép-gyűjteményét. Ahogy az első igazi találkozását is Jézussal.

Sokszor elképzelve, ahogy ott áll majd a templom közepén. Mindenki rá figyel, okosan válaszolgat a kérdésekre. Azután magához veszi a kenyeret és a bort, Jézus testét és véréét. Attól kezdve mindig látni fogja őt? Beszélhet hozzá? Szerettem volna én is hinni benne. A sekrestyéstől hetekkel ezelőtt megkapta a bokáig érő hófehér zsákruhát, az alját az anyja felférelte, és a lányára igazította. Semmi dísz, semmi fodor. Örülök, Jézusom, hogy az enyém lettél, kérlek, hogy szívemben örök lakást vegyél, ezt kell mondania a szentáldozás után. Már én is kívülről fújtam. A szeretetünnepségen pedig a többiekkel együtt fogyasztja el a piskótából készült áldozati-báránny-tortát. Arra gondoltam, ha ő én lennék, a zsidó hagyományok és a kóser háztartás helyett a keresztségről és a tékozló fiúról tanulnék. És persze Jézusról. Olgira pedig helyettem mondaná el a Mózesről szóló drósét, mialatt felnőtt nővé avatják a zsinagógában. A héber neve ez lenne: Mirjam.

Mikor a rabbi a víz alá nyomott, ott álltam én is középen. Mindenki engem figyelt, de semmit sem kellett mondanom. Most is hallgatok. Olgira gondolok, aki ma nem jött el, és Jézusra. Ettől kezdve beszél majd hozzám?

Becsukom az imakönyvet, a tömeg eltűnt. A szüleim sem ülnek már a padban. Egyedül a nagynéném várakozik még mindig az oltár előtt. Jézust nézem, az arca most is ugyanolyan. Vajon lát engem? A néni kinyújtja felém a kezét, hátha jobb belátásra tértem. Hátrálni kezdek, megrázom a fejem.

Nem adom neked a halaimat!, kiáltom oda neki. Engem is meglep, mennyire nem félek tőle. Arcán átfut a megvetés, de mintha nem igen számított volna másra. Elindulok a kijárat felé. Lépteim könnyűek. Olyan, mintha lebegnék a vízben.